

David Gribble: Az igazi nevelés – Bevezető

március 3, 2013

Huszonhat éves voltam, amikor először találkoztam a hagyományostól eltérő oktatással, persze addigra már nagyon sok kifogásolnivalót találtam az iskolában, ahol épp tanítottam. Egy nap egy könyvesbolt polcain tallóztam, amikor a Dartington Hall nevű iskoláról szóló írás a kezembe akadt, és ez úgy tűnt, minden felmerült kételyemre választ tud adni. Egy év sem telt bele, és már én is abban az iskolában tanítottam.

Mintegy harminc évvel később, amikor a Dartington Hall bezárta kapuit, egy csapat diákkal és tanárral megalapítottuk a Sands School-t, ahol még forradalmibb elveket ültettünk gyakorlatba. Öt évet töltöttem ebben az iskolában, amikor is betöltöttem hatvanadik életévemet.

Mindezen évek alatt végig az ideális rendszert próbáltam megtalálni. Azonban a tanítás maga olyannyira igénybevett, hogy mindig inkább az épp akkor felmerülő problémák megoldására kellett összpontosítanom, így nem jutott időm ötleteim kidolgozására. Csak miután már nyugdíjba vonultam ébredtem rá, hogy mennyi tanulnivalóm akad még a világ minden táján fellelhető iskoláktól, amelyek ugyan azonos elvek alapján működnek, de más és más módon ültetik azokat a gyakorlatba.

A konvencionális iskolákban a gyerekek gyakorlatilag foglyok; a törvény az, ami börtönükben tartja őket. Nem teszük lehetővé, hogy a diákok azt tanulják, amihez kedvet éreznek, a gyerekek személyes érdeklődését teljesen figyelmen kívül hagyják, a felnőttek eldöntik helyettük, mit kell megtanulniuk. A gyerekek ebből próbálják kihozni a lehető legtöbbet, és viszonylag jól érezni magukat, de mindig mások

irányítása alatt állnak, nem engedtetik meg nekik az, hogy személyes érdeklődésüktől vezetve tanuljanak. Ezeket az iskolákat eleve arra tervezték, hogy elnyomják a gyerekek egyéniségét, hogy minden egyes gyereket jelentéktelen láncszemmé formáljanak, hogy azok aztán a társadalom gépezetébe szépen beleilleszkedjenek, ahogyan azt Jurg Jegge svájci tanár is megfogalmazta.

Az, hogy egy kormányzat megváltoztatja a tananyag mennyiségét, vagy megnöveli a gyerekek értékelésének gyakoriságát, vagy, hogy több számítógépet vásárol az iskoláknak, vagy a tanár-diák arányt javítja, azzal még nem alakítja az iskolákat ideális nevelési térré. A tökéletes iskola megteremtéséhez egy merőben más attitűd szükségeltetik. Még csak meg sem szabad próbálni kis láncszemeket gyártani!

A Massachusetts-beli Sudbury Valley School tanára, Dan Greenberg hívta fel a figyelmemet egyszer, hogy amikor a 19. században a kötelező oktatást bevezették, a szülők tiltakoztak ellene, mert úgy látták, a gyerekek semmi hasznosat nem fognak ott tanulni. Otthon akarták tartani gyermekeiket, hogy ellesshessék, és segítsék a felnőttek foglalatosságait; azt tanulják meg, amire a jövőben szükségük is lesz. A tanár irányítása alatt eltöltött időt elpocsékoltt időnek tartották.

Manapság az emberek épp az ellenkezőjét tartják; éppen az az elfecsérelt idő, amit nem a tanár irányítása alatt tölt a gyerek. Az inga túlságosan is kilengett az ellenkező irányba.

A pedagógusok annyira el vannak telve a tanítás fogalmával és folyamatával, hogy közben elfelejtik tekintetbe venni, hogy mi az, amire a gyerekeknek tényleg szükségük lenne.

Az ideális az lenne, ha az iskoláikat elvégző fiatalok, amellet, hogy természetesen az olvasás, írás és számolás képességének birtokában vannak, boldog, empatikus, becsületes, lelkes, toleráns, önbizalommal teli, jól tájékozott, magukat jól kifejezni tudó, gyakorlatias, másokkal együttműködő,

rugalmas, kreatív, egyéni, és ambiciózus emberek lennének, akik tudatában vannak képességeiknek és igényeiknek, élvezettel bontakoztatják ki tehetségüket, és a lehető legjobban hasznosítják is azokat. Olyan emberek lennének ők, akik törődnek másokkal, mert velük is törődtek annak idején.

Ezzel szemben a konvencionális iskola, úgy tűnik, olyan embereket produkál, akik a felületes szemlélő számára kompetens személyek ugyan, de ha mélyebbre tekintünk, a felelősség alól kibújni vágyó, egoista, könyörtelen, frusztrált, óvatoskodó, szervilis, meghunyászkodó, konformista embereket látunk; akik a sikereikkel felvágznak, ám könnyen sakkban tarthatók azáltal, hogy kudarcaikat rendszerint nyilvános megaláztatás kíséri. Mire kijárják iskoláikat, már annyi időt töltöttek azzal, hogy számukra érdektelen dolgokat erőltessenek a fejükbe, hogy elsikkad a saját érdeklődésük és tehetségük igazi értéke. Olyan emberekké válnak, akik nem sokat törődnek másokkal, mivel velük sem igazán törődött senki sem.

Az iskolai követelményrendszer arra van hivatva, hogy felkészítse a gyerekeket az életre. Ám ha visszagondolunk magunkra, melyikünk érzi úgy, hogy az életre felkészülten hagyta el az iskolát? Melyikünk érzi magát legalább az iskolában elsajátítható tárgyi tudás tekintetében jól tájékozottnak? Hát nem elfelejtettük a nagy részét már annak, amit valaha megtanultunk az iskola padjaiban, mióta munkába álltunk? Hogyan is állunk a periodusos rendszerrel, a deriválással, vagy a középkori irodalmi nyelvezettel? Úgy gondolom, a leginkább agyunkba vésett lecke az, hogyan kell megfelelnünk, hogyan legyünk rendes kis láncszemek egy nagy rendszerben.

A világ minden részén megtalálhatók azok a hagyományos iskolák, amelyek teljesen figyelmen kívül hagyják a gyerekek érdeklődési körét, elnyomják lelkesedésüket és túlszabályozzák természetes erkölcsi érzéküket. Ám a világ minden részén vannak, akik felméri, mekkora károkat okoznak az ilyen

iskolák, ezért megalkották saját rendszerüket. Ezek közül tizennyolcat mutat be ez a könyv. Ezek az iskolák megtagadják, hogy a gyerekekből kis láncszemeket neveljenek, és segítenek abban, hogy az ebben a szellemben nevelt gyerekek levetkőzzék gátlásaikat.

Ezen iskolák mindegyikében a felnőttekben alapvető tisztelet él a gyerekek iránt, és úgy vélik, a helyes út az, ha hagyják, hogy természetes módon és iramban fejlődjenek. A gyerekek itt nem megformázandó gyurmabábok, és nem is megtöltendő kis bödönök; nem kis felnőttek, hanem ugyanolyan emberek, mint mások.

Mindebből az következik, hogy egy-egy ilyen iskola bemutatását nem elsősorban a tanárok elbeszéléseire kell alapozni. A mindenkori diákok véleménye éppolyan nagy jelentőséggel bír, és szinte minden iskola leírásában meg is található.

Az iskolákat kronológiai sorrendben mutatom be, alapítási idejük szerint. A hetedik és a tizenkettedik fejezetben az első alapítási dátumot vettem mérvadónak. A Neel Bagh és Kleingruppe Lufingen iskolákon kívül mindegyikben legalább egy hetet töltöttem el. Választásom vagy azokra az iskolákra esett, amelyeket ismertem, csodáltam, érdekesnek tartottam a részletes bemutatásra, vagy mert olvastam, hallottam róluk, és nagyon ígéretesnek tűntek. Ezekben sem kellett csalódnom. Legutóbbi látogatásomról szóló naplóbejegyzésem így kezdődik: „Ismét teljesen le vagyok nyűgözve.”

Fordította: Miskolczy Zsuzsanna

Kapcsolódó oldalak:

- David Gribble: Real Education (Az igazi nevelés) – Utószó
- A könyv angol nyelven megrendelhető!
- David Gribble portréja
- David Gribble: Summerhill
- Summerhill valóban a feledés homályába merült volna?

Valóban szűklátókörű és önelégült?

- David Gribble: A legyek ura: Egy totális félreértelmezés
- Sands School